

משרד הבריאות: יש קשר סיבתי בין שיעור התחלואה הגבוה במפרץ חיפה לזיהום אוויר

לאחר שנמנע במשך שנים מקביעה מפורשת, המשרד קורא להחמיר את המגבלות על פליטת מזהמים במסגרת התוכניות להרחבת פעילות בתי הזיקוק בחיפה, זאת נוכח שיעור התחלואה הגבוה באזור

צפיר רינת 25.03.2015 09:16

משרד הבריאות קבע שיש קשר סיבתי בין שיעור התחלואה הגבוה במפרץ חיפה לזיהום אוויר וקורא להחמיר את המגבלות על פליטת מזהמים במסגרת התוכניות להרחבת פעילות ייצור ואחסון דלקים באזור, כך עולה ממסמך עמדה שהגיש המשרד לוועדת הערר במועצה הארצית לתכנון ובנייה. זאת על אף שרק אתמול (שלישי) השיק איגוד ערים חיפה לאיכות הסביבה את המחקר האפידמיולוגי, לו שותף גם משרד הבריאות, שמטרתו להעריך את הקשר בין הזיהום לתחלואה באזור. את המחקר יובילו חוקרים באוניברסיטת חיפה. משרד הבריאות הבהיר בעבר כי ישנה אפשרות לקשר בין התחלואה העודפת לזיהום בחיפה, אולם כעת קבע זאת באופן מפורש.

ראש שירותי בריאות הציבור במשרד, פרופסור איתמר גרוטו, שלח בשבוע שעבר לוועדת הערר במועצה הארצית את עמדת המשרד בנוגע לתוכנית להסדרת והרחבת פעילות בתי הזיקוק בחיפה, לקראת דיון בעררים שהוגשו נגד התוכנית. גרוטו ציין שלאחרונה הצטברו ממצאים לגבי חריגות בזיהום מחומרים, שאחריהם מתקיים מעקב במפרץ חיפה, נתונים חדשים על פליטת הזיהום ונתוני תחלואה. על רקע נתונים אלו קבעה ועדה מייעצת לאפידמיולוגיה סביבתית של משרד הבריאות — שבה חברים נציגי משרדי ממשלה, חפאים, מומחים לאיכות אוויר ונציגי ציבור — שקיים קשר סיבתי בין זיהום אוויר ושיעור תחלואה גבוה (ביחס לממוצע הארצי) באזור. גורמי המקצוע במשרד הבריאות סבורים כי יש חשיבות רבה בקיום מחקר אפידמיולוגי ארוך טווח כמו זה שהושק אתמול, שכן מחקר ארוך טווח יוכל לסייע בהבנת מידת הקשר הסיבתי ובקביעת גורמי הזיהום שיש להם קשר לתחלואה באזור.

על פי משרד הבריאות, שיעורי תחלואת הסרטן באזור מפרץ חיפה מוסיפים כל השנים להיות גבוהים לעומת אזורים אחרים בארץ. בין השאר, נמצא שיש בנפת חיפה שיעורי תחלואה של סרטן ריאות שהם גבוהים באופן מובהק לעומת אזורים אחרים. מדובר בסוג סרטן הקשור סיבתית לזיהום אוויר. בנוסף, יש בנפת חיפה את שיעור הדיווחים הגבוה ביותר על איחועי אוטם שריר הלב (32 מקרים לאלף בני אדם לעומת ממוצע ארצי של 22) ובעיר חיפה עצמה שיעור הדיווח הוא הגבוה בין שש הערים הגדולות בישראל. מחקרים נוספים מצאו קשר בין זיהום אוויר לעלייה במספר פניות למיון של בית חולים רמב"ם הקשורות במחלות לב.

אל נתוני התחלואה יש להוסיף את נתוני הזיהום שהצטברו בשנים האחרונות ובהם אלה המתייחסים לתרכוזות אורגניות נדיפות שהן רעילות ומסרטנות וחלק גדול מהן נפלט ממתקני אחסון וייצור דלק. באזור חיפה התגלו כמה חריגות מערך היעד (הריכוז המומלץ למניעת סיכון בריאותי) של חומרים אלה. למשל, בשנתיים האחרונות נמדדו שיעורים גבוהים פי ארבעה עד שישה מערכי היעד של חומרים מסרטנים כמו פורלמדהיד ובוסדיאן. על רקע נתונים אלה, ממליץ משרד הבריאות להתנות קבלת היתר בנייה במתחם

של בתי הזיקוק רק אם אין במתקן החדש כדי לגרום לעלייה בפליטות הזיהום לעומת המצב הקיים. ועדת התכנון המחוזית של חיפה, שאישרה את התוכנית, כבר כללה בהחלטתה תנאי דומה. הנהלת בתי הזיקוק דיווחה בשבוע שעבר כי בשנתיים האחרונות ביצעה פעולות שהביאו להפחתה משמעותית בזיהום האוויר. על פי דיווח זה, שיעור פליטות תחמוצות החנקן (מזהם אוויר הקשור בתחלואה) ירד משיעור של 161 קילוגרמים לשעה עד ל-73 קילוגרמים. כמו כן, חלה ירידה של עשרות אחוזים בריכוזי זיהום של תחמוצות גופרית וחלקיקי זיהום זעירים בעקבות מעבר לשימוש בגז טבעי. בימים אלה מקימים בבתי זיקוק במפרץ חיפה שני מתקנים חדשים שאמורים להפחית באופן משמעותי פליטת תרכובות אורגניות נדיפות וכן את פליטת החומר הרעיל אתילן. אתמול התקיים במועצה הארצית דיון בעררים שהוגשו נגד תוכנית נוספת במפרץ חיפה הנקראת "קרקעות הצפון". מדובר בתוכנית לריכוז מתקני אחסון דלק בשטח הנמצא בסמוך לבתי הזיקוק. בין השאר, הוגש הערר על ידי תושבת חיפה, אלה נוה, אפידמיולוגית סביבתית בהתמחותה. היא טוענת בו שיש חשש להחמרת זיהום האוויר באזור בעקבות הכוונה לאחסן במתחם החדש גם דלק שמקורו מהליך הפקת הגז הטבעי.